

Betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Remiss från Utbildningsdepartementet
Remisstid den 25 maj 2026

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med Stockholms stads yttrande, bilaga 1 till promemorian.

Föredragande borgarråden Emilia Bjuggren och Alexandra Mattsson

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)* till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Syftet med utredningen som föranlett betänkandet är att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap och minska omsättningen av rektorer. Utredningen lämnar förslag för att förbättra rektorernas förutsättningar att genomföra sitt uppdrag. Förslagen bygger på och förtydligar den lagstiftning som redan finns inom området, likväl som att föreslå nya bestämmelser.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden och utbildningsnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig positiva till att olika åtgärder utreds och föreslås för att minska rektorers administrativa arbetsbelastning och andra uppgifter som tar tid från det pedagogiska ledarskapet. Stadsledningskontoret instämmer däremot inte med förslagen definition av pedagogiskt ledarskap och anser att den definition som presenteras i förslaget inte är tillräckligt tydlig.

Arbetsmarknadsnämnden instämmer i stort betänkandets förslag. Däremot är det några förslag som nämnden inte delar med utredningen. Nämnden avstyrker det nya

skärpta behörighetskravet för rektorer och menar att det snävar in urvalet på ett olyckligt sätt.

Förskolenämnden ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag men ser att förslagen kan komma att påverka stadsdelsnämndernas organisation av förskola.

Utbildningsnämnden delar i flera delar utredarens bedömningar och tillstyrker merparten av förslagen som syftar till att stärka rektorers pedagogiska ledarskap, förbättra kompetensförsörjningen och utveckla nationella stödstrukturer. Nämnden avstyrker de förslag som bedöms skulle verka i motsatt riktning, det vill säga i stället försvåra rektorns förutsättningar att utöva sitt uppdrag.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Rektorer har en helt avgörande betydelse för att skapa välfungerande förskolor och skolor med en högkvalitativ utbildning och undervisning som leder till goda resultat. För att rektorer ska ha goda förutsättningar är det avgörande att de har tid och resurser för att utöva pedagogiskt ledarskap, att de får mycket stöd i sitt uppdrag samt att de avlastas från administrativa uppgifter som tar fokus från kärnuppdraget. Vi välkomnar därför överlag utredningen.

Mot bakgrund av att rektorn har en avgörande roll i att utöva pedagogiskt ledarskap och driva på för utveckling av undervisningen ser vi positivt på förslaget om att rektorer inom förskolan och skolan ska ha en lärarexamen.

Däremot ställer vi oss kritiska till de delar av förslaget som skulle riskera innebära att rektorer skulle få personalansvar för samtliga medarbetare på sin skola. Det direkta personalansvar för 100–200 medarbetare som förslaget i denna del innebär skulle medföra betydande merarbete för rektorer. Det riskerar därmed begränsa förutsättningarna för rektorer att arbeta med det pedagogiska ledarskapet, just det som förslagen är tänkta att möjliggöra i ökad utsträckning. Därtill innebär ett sådant personalansvar betydande avsteg från det som staden definierat som förutsättningen för att kunna vara en god chef. Inom förskoleområdet konstaterar vi att förslagen sannolikt kommer innebära stora förändringar i ledningsorganisationen inom de flesta av stadens elva stadsdelsförvaltningar.

Slutligen delar vi de synpunkter som Sveriges Skolledare lyft kring utredningen, nämligen att det är avgörande att rektorer får tid och resurser för att de i praktiken ska kunna ha mer tid att fokusera på det pedagogiska ledarskapet. Vi kan konstatera att det för regeringen är lätt att i lag reglera rektorers uppdrag, men hittills har vi tyvärr sett att regeringen skär ner på resurserna till välfärden, förskolan och skolan vilket i grunden riskerar försvåra det pedagogiska ledarskapet.

Bilagor

1. Stockholms stads yttrande, dnr KS 2026/289-8.1
2. Remiss – Betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4), dnr KS 2026/289-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 13 maj 2026

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet *Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)* till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utredningen föreslår bland annat införandet av en definition av rektors pedagogiska ledarskap i skollagen. Det föreslås även en reglering avseende att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet. Det föreslås vidare att huvudmannens ansvar för att säkerställa förutsättningarna för det pedagogiska ledarskapet särskilt ska framgå av skollagen. Betänkandet omfattar även förslaget att förtydliga rektors mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen, vilket ska inkludera biträdande rektorer eller annat ledningsstöd. Rektor föreslås samtidigt inte kunna delegera det pedagogiska ledarskapet i sin helhet.

I betänkandet finns även förslag kring nya behörighetskrav för rektorer där endast den som har en lärarexamen, eller tidigare varit rektor och genomfört den särskilda befattningsutbildningen ska få anställas som rektor. Förslag finns även avseende att den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer och att varje huvudman ska se till utbildning ska vara genomförd med godkänt resultat inom fyra år efter tillträdesdagen eller, när det gäller rektorer för förskoleenheter, inom fem år efter tillträdesdagen. Riktad fortbildning för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter inom ramen för det nationella professionsprogrammet föreslås istället tas fram. Det föreslås även införas behörighetskrav och statlig befattningsutbildning för skolchefer och ett förtydligande i skollagen att en rektor inom ramen för sin rektorsanställning inte ska kunna ha funktionen skolchef.

Vidare föreslås Statens skolverk ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att förebygga och mildra effekter av rektorsomsättningen.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden och utbildningsnämnden.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	5
Arbetsmarknadsnämnden	13
Förskolenämnden.....	15
Utbildningsnämnden.....	19
Reservationer m.m.	25

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 mars 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiva till att olika åtgärder utreds och föreslås för att minska rektorers administrativa arbetsbelastning och andra uppgifter som tar tid från det pedagogiska ledarskapet. Det är viktigt att rektorer ges förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap. Sammantaget tillstyrker stadsledningskontoret flertalet av utredningens förslag, däribland att Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen, nya behörighetskrav för rektorer och att befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat.

Stadsledningskontoret instämmer däremot inte med föreslagen definition av pedagogiskt ledarskap och anser att den definition som presenteras i förslaget inte är tillräckligt tydlig för att det ska stå klart för huvudman och rektor vad som inryms i det pedagogiska ledarskapet och vad som inte gör det. Stadsledningskontoret avstyrker förslaget att rektor ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen, detta då det inte är tillräckligt klarlagt hur det skulle påverka det kommunala självstyret eller att förslaget skulle få avsedd effekt. Avslutningsvis ställer sig stadsledningskontoret positivt till att en särskild utbildning inom ramen för det nationella professionsprogrammet tas fram specifikt för biträdande rektor eller annan personal med ledningsuppgifter.

Däremot är stadsledningskontoret av uppfattningen att detta inte bör begränsa biträdande rektorers möjlighet att delta på den statliga befattningsutbildningen för rektorer.

Ställningstagande

Stadsledningskontoret redovisar nedan förslag till ställningstaganden utifrån utredningens disposition i kapitel 7 och kapitel 8 där förslag och bedömningar presenteras.

7.1 Utredningens förslag

7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget att en definition av pedagogiskt ledarskap ska tas fram. Stadsledningskontoret är dock av uppfattningen att föreslagen definition är otillräcklig och behöver formuleras om.

I utredningen framgår att det finns en stor variation hur begreppet pedagogiskt ledarskap används i styrdokument, policy, forskning och praktik. Utredningen framhåller att ”en välgrundad definition kan därför bidra till att tydliggöra ansvaret i styrkedjan, stödja rektorer i deras uppdrag och ge huvudmän, skolmyndigheter och andra aktörer en gemensam utgångspunkt för samtal om kvaliteten i det pedagogiska ledarskapet och om hur ledarskapet kan möjliggöras.”. I utredningen föreslås

definitionen ”ledarskap som rektorn utövar i nära och direkt relation till undervisningen, med särskilt fokus på de processer som stärker kvalitet och utveckling, samt genom att, i syfte att främja dessa processer, sätta organisatoriska ramar, fördela resurser och skapa förutsättningar för medarbetarnas professionella lärande.” (s. 221-222, SOU 2026:4).

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till att det införs en definition av pedagogiskt ledarskap i skollagen. Det är avgörande med en klar och gemensam definition för att tydliggöra ansvar och kunna arbeta med kvalitet såsom utredningen beskriver. Det är också avgörande för att de förslag som presenteras i utredningen ska få den effekt som avses, nämligen att stärka rektorernas pedagogiska ledarskap, förbättra rektorernas förutsättningar att genomföra sitt uppdrag och minska omsättningen av rektorer. För att huvudmannen ska kunna uppfylla de ökade kraven enligt utredningens förslag kring att säkerställa att ansvarsområdet för rektor inte är mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet (se förslag 7.1.2) och säkerställa förutsättningarna för det pedagogiska ledarskapet (se förslag 7.1.3) måste definitionen var tydlig för huvudmannen. Om utredningens förslag skulle träda i kraft blir definitionen ett sätt att identifiera huvudmannens skyldigheter men också till viss del begränsa huvudmannens arbetsledningsrätt och förutsättningar att organisera verksamheten. En i lag fastställd definition som inte är tydlig riskerar att vara verkningslös i praktiken, skapa tolkningsutrymme för olika huvudmän att göra en egen bedömning av innebörden, och således sina skyldigheter, samt skapa otydlig förväntansbild för rektorer kring vilken stöd de kan förvänta sig.

Stadsledningskontoret anser att den definition som presenteras i förslaget inte är tillräckligt tydlig för att det ska stå klart för huvudman och rektor vad som inryms i det pedagogiska ledarskapet och vad som inte gör det.

7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget.

Stadsledningskontoret instämmer i att rektors ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att rektor kan utöva det pedagogiska ledarskapet. Stadsledningskontoret vill dock särskilt lyfta utredningens slutsats att det är olämpligt att reglera hur många medarbetare eller antal enheter en rektor får ansvara för. Stadsledningskontoret instämmer i att komplexiteten och omfattningen av rektorsuppdraget påverkas av fler faktorer än antal medarbetare såsom exempelvis socioekonomiska förutsättningar, barn- och elevantal, behov av särskilt stöd samt geografiskt avstånd mellan förskole- eller skolenheter.

Det måste finnas utrymme för respektive huvudman att göra en bedömning av komplexiteten och omfattningen i rektorsuppdraget inom organisationen och utifrån organisatoriska förutsättningar på enheten. Exempelvis kan större verksamheter i

vissa fall ha bättre organisatoriska förutsättningar att ha stödfunktioner som kan frigöra tid för rektor att bedriva det pedagogiska ledarskapet.

Utredningen gör dock bedömningen att skolor och förskolor med ”storrektorer” som fungerar som områdeschefer inte är förenligt med utredningens förslag till definition av pedagogiskt ledarskap. Samtidigt framgår det i utredningen att ändringen som föreslås inte ska tolkas som att en rektor inte kan ansvara för mer en skolenhet, men att huvudmannen behöver säkerställa att ansvarsområdet blir rimligt i relation till rektors möjligheter att utöva det pedagogiska ledarskapet (s.224, 229, SOU 2026:4).

7.1.3 Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget.

Stadsledningskontoret instämmer i att rektor ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet och att det regleras i skollagen. Stadsledningskontoret vill igen belysa vikten av att varje huvudman själv ska kunna bedöma och besluta om hur aktuellt stöd ska utformas utifrån lokala och individuella förutsättningar och komplexitet i uppdraget.

7.1.4 Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget.

Stadsledningskontoret är positiva till att olika åtgärder utreds och föreslås för att minska rektorers administrativa arbetsbelastning och andra uppgifter som tar tid från det pedagogiska ledarskapet. Stadsledningskontoret instämmer också i att rektor ska ha inflytande över hur skolans ledningsstöd ska se ut, något som redan idag regleras i 2 kap. 10 § skollagen.

Stadsledningskontoret bedömer dock att föreslagen reglering inte skulle få önskad effekt i enlighet med intentionerna ovan. Stadsledningskontoret anser att lagförslaget skulle få stora konsekvenser för det kommunala självstyret och att delar av förslaget är otillräckligt och även att analysen av frågan i vissa avseenden är otillräcklig. Nedan redogörs för skälen till detta ställningstagande.

Rektor har idag möjlighet delegera uppgifter som omfattas av 2 kap 10 § skollagen till exempelvis biträdande rektor enligt de kriterier som anges i aktuell paragraf. Enligt kommunallagen finns idag endast möjlighet att ge förvaltningschef rätt till vidaredelegation, se 7 kap. 6 § kommunallagen. Det finns inte möjlighet för andra anställda att vidaredelegera beslutanderätt, dvs när en person har fått en delegation så kan den personen i sin tur inte delegera vidare.

Konsekvenserna av lagförslaget skulle bli att rektor ensidigt kommer kunna fatta beslut om att anställda biträdande rektorer eller andra ledningsfunktioner och besluta

om vilka uppgifter som ska ankomma aktuell befattning. En frågeställning som utredningen inte ger svar på är hur föreslagen bestämmelse skulle förhålla sig till bestämmelserna om delegation i kommunallagen. Biträdande rektor eller andra ledningsfunktioner är fortsatt anställd av kommunen och kommunallagen innehåller regler för delegation av ansvar och beslut till anställd. Utredningen redogör inte för hur kommunallagens bestämmelser ska tillämpas i förhållande till den nya bestämmelsen och att den nya bestämmelsen inte i sin ordalydelse innebär någon begränsning av kommunallagen. Om kommunallagens möjligheter att delegera uppgifter till anställd föreslås begränsas bör detta komma till uttryck genom lag.

Om lagförslaget ska tolkas som att delegationsmöjligheterna enligt kommunallagen ska begränsas kommer detta att få stora konsekvenser för det kommunala självstyret. Kommuner kommer då inte kunna delegera uppgifter till en kategori av kommunens medarbetare, och i längden då inte ha mandat att fördela om ansvar och uppgifter mellan chefsled i organisationen. Detta även om syftet är att avlasta rektor. Ett resultat av detta skulle kunna bli att fler uppgifter, som idag är delegerat till biträdande rektor, istället skulle kunna ankomma rektor som i sin tur, på grund av bestämmelserna i kommunallagen, inte kommer kunna delegerat detta vidare. Det kan exempelvis röra sig om budgetuppdrag från nämnd. Vidare som framgår i utredningen regleras inte personalansvar av bestämmelser i skollagen utan är ansvar delegerat från huvudmannen (s. 231, SOU 2026:4).

Att personalansvar med den föreslagna lagändringen inte skulle kunna delegeras av huvudmannen till exempelvis biträdande rektor eller annan ledningsfunktion hos rektor skulle medföra konsekvenser. I Stockholms stad skulle det innebära att personalansvaret för alla medarbetare på en förskola eller skola skulle hamna på rektor. För Stockholm stads kommunala grund- och gymnasieskolor så skulle det innebära att förvaltningens rektorer skulle bli ansvarig chef för i genomsnitt 100 medarbetare och i några fall upp mot närmare 200 medarbetare. Detta anser stadsledningskontoret inte är lämpligt då, vilket också konstateras på flera ställen i utredningen, för många direktrapporterande medarbetare skulle påverka och försämra förutsättningarna för rektor att bedriva ett pedagogiskt ledarskap. Stockholms stads grund- och gymnasieskolor har idag personalansvaret fördelat mellan flera ledningsfunktioner på en skola, såsom rektor, biträdande rektor, administrativ chef och i vissa fall en kökschef.

Aktuellt förslag bör också beaktas i förhållande till utredningens förslag kapitel 7.1.5 där ändring av skollagens föreslås så att det framgår att rektorn inte får delegera det pedagogiska ledarskapet i sin helhet. Dessutom föreslås paragrafens första stycke delas upp så att det framgår att rektorn inte kan ge någon annan i uppgift att besluta om den inre organisationen, utse ledningsstöd eller ansvara för resursfördelningen. Av utredningen framgår ”rektorn bör därför organisera arbetet så att medarbetarna ges möjlighet att på olika sätt bidra till verksamhetens utveckling och organisationens lärande. Särskilda funktioner, till exempel biträdande rektorer, förstelärare,

arbetslagsledare och ämneslagsledare, kan spela en viktig roll i analys- och utvecklingsarbete och ta ett särskilt ansvar i frågor som rör utbildningens kvalitet och utveckling. Ett distribuerat förhållningssätt till ledarskap främjar därmed arbetssätt som kan stärka förskolans och skolans kapacitet och skapa förutsättningar för kollektiva processer som bidrar till högre kvalitet och måluppfyllelse. Det bör understrykas att ett distribuerat eller delat ledarskap är något helt annat än att formellt delegera ledaransvaret”. (s. 246-247, SOU 2026:4)

Av förslaget framgår att även om rektor skulle ha mandat att ensidigt fatta beslut om inrättande av biträdande rektor och de uppgifter som ankommer rollen, så finns det alltså idag begränsningar kring vad biträdande rektor får utföra och rektors faktiskt möjlighet att delegera ansvar till annan. Ett distribuerat eller delat ledarskap skulle till viss del kunna avlasta rektor i enskilda uppgifter, men om ansvaret inom många områden formellt inte kan delegeras kvarstår det fortfarande hos rektor. Ett sådant formellt ansvar, trots delegerade uppgifter inom ansvarsområdet, innebär fortsatt både arbetsbelastning och i vissa fall psykiskt påfrestande arbetssituationer då rektor behöver fatta beslut och ha det yttersta ansvaret inom många områden. Det ankommer också vid distribuerat ledarskap att följa upp uppgifter som rektor har valt att fördela till andra, vilket i sig tar tid i anspråk och kräver att rektor fortsatt är insatt i frågeställningarna. Detta att jämföra med när huvudman kan delegera ett ansvar direkt till biträdande rektor som denne då ytterst ansvarig för, då rektors inblandning i uppgiften inte behöver vara lika omfattande.

Att rektor vidare skulle ha fullt personalansvar för alla medarbetare men fördela utvalda ledningsuppgifter, såsom medarbetarsamtal eller lönesamtal som föreslås i utredningen (s. 231, SOU 2026:4) ser stadsledningskontoret som problematiskt. Detta då det skapar en otydlighet för medarbetaren vem som är att betrakta som dennes chef men även urholka biträdande rektors roll då de inte får fatta beslut kopplade till medarbetare men samtidigt ska utföra uppgifter inom personalområdet.

Stadsledningskontoret vill även föra fram att en rektor kan ha stödfunktioner utanför den egna verksamheten, exempelvis hos en central stödfunktion. I vissa fall kan huvudmannen idag fatta beslut om att en viss stödfunktion ska finnas på alla enheter. Genom föreslagen lagändring kommer huvudmannen få begränsade möjligheter att kunna fatta beslut om organisationsgemensamma stödfunktioner på alla av huvudmannens skolenheter eller vid behov ålägga rektor att inrätta adekvat stödfunktion på en enhet som huvudmannen ser behöver kompletterande stöd.

7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget.

Utredningen har gjort bedömningen att ett förtydligande i bestämmelserna är angeläget eftersom den nuvarande regleringen i skollagen i många fall har tolkats

som att hela det pedagogiska ledarskapet kan delegeras och vissa verksamheter därför organiserats utifrån denna premiss. Utredningen föreslår att delegationsmöjligheterna enligt 2 kap. 10 § skollagen ska begränsas så att det framgår att rektorn inte får delegera det pedagogiska ledarskapet i sin helhet.

Stadsledningskontoret instämmer i att ett behov av förtydligande av delegationsmöjligheterna enligt 2 kap. 10§ behövs. Stadsledningskontoret vill dock hänvisa till sitt ställningstagande kring förslag 7.1.4 och att dessa synpunkter beaktas i samband med detta förslag också.

Flera stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad har valt en organisation med rektorer som fungerar likt områdeschefer med ansvar för flera förskoleenheter och biträdande rektorer. Utifrån föreslagen begränsning av delegationsmöjligheterna skulle det innebära att en analys av rådande organisationsstruktur behöver göras för att säkerställa att organiseringen är förenlig med lagstiftares intentioner med gällande lag, och ovanstående förtydligande. En sådan kartläggning skulle även vara nödvändig utifrån utredningens förslag kapitel 7.1.2.

7.1.6 Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget men betonar vikten av att ett sådant stödmaterial anpassas till de olika skolformernas förutsättningar och behov.

7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget.

Som utgångspunkt vid nyrekrytering av rektorer till Stockholms stads grund- och gymnasieskolor är utbildningskraven högskoleutbildning som medför lärarexamen. I utredningens förslag tas alternativa lösningar upp kring behörighetskrav där även erfarenhet av undervisning i den skolform som rektorn ska ansvara för diskuteras. Stadsledningskontoret vill framhålla att en sådan reglering och till viss del ovanstående krav på specifik akademisk examen kan vara begränsande för vissa av skolformerna, såsom exempelvis vuxenutbildningen. Inom vuxenutbildningen skulle annan pedagogisk examen på högskolenivå kunna utföra fullgod kompetens för att leda aktuell verksamhet som har en annan målgrupp än barn.

7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget.

7.1.9 Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter

Stadsledningskontoret avstyrker förslaget.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till att en särskild utbildning inom ramen för det nationella professionsprogrammet tas fram specifikt för biträdande rektor eller annan personal med ledningsuppgifter. Stadsledningskontoret har inga synpunkter avseende omfattningen om 15 högskolepoäng eller innehållet i utbildningen i form av att ge kunskaper om ledarskap, skoljuridik och systematiskt kvalitetsarbete. En sådan utbildning skulle kunna erbjudas som ett alternativ för de biträdande rektorer som inte vill gå rektorsutbildningen men ändå få en professionshöjande insats och stärka yrkesrollen.

Däremot är stadsledningskontoret av uppfattningen att detta inte bör begränsa biträdande rektorerers möjlighet att delta på den statliga befattningsutbildningen för rektorer. Detta av flera skäl.

För det första utgör biträdande rektorer idag en viktig del av den stödorganisation som finns för rektor. Genom att ha möjlighet att ta del av samma utbildning stärks biträdande rektorerers kompetens och höjer den samlade ledningskapaciteten i verksamheten och därmed stödet till rektor. Det skapar också en mindre sårbarhet i organisationen då biträdande rektorer redan i sin roll som biträdande rektor kan ha kvalifikationerna att anta en tillförordnad rektorsroll i händelse av att en vakans eller frånvaro skulle uppstå i organisationen eller för att stötta en ny rektor i dennes nya uppdrag. För att klara detta krävs att biträdande rektor har förutsättningarna att kunna utgöra ett sådant stöd, vilket rektorsutbildningen möjliggör.

För det andra är stadsledningskontorets uppfattning att en sådan begränsning för biträdande rektorer att gå rektorsprogrammet kan försämra förutsättningarna för en ny rektor att tillgodogöra sig innehållet i utbildningen. När en ny rektor tillträder sitt rektorsuppdrag möts denna av ett komplext och omfattande nytt uppdrag där tydliga förväntningar från huvudman, lagstiftare och andra intressenter finns. Det finns således en tydlig fördel att rektor redan har genomfört rektorsutbildningen och därmed tillträder uppdraget med den kompetens som krävs för att fullt ut verka som rektor. Det ger den nya rektorn bättre förutsättningar för att möta det nya uppdraget men också uppleva en god arbetsmiljö under den första tiden i rollen. Vidare ger det även den nya rektorn utrymme att ta del av den lokala introduktionen och tillgodogöra sig den utan en upplevd stress att även delta på en rektorsutbildning under de första åren. Att nya rektorer bara ska kunna genomgå rektorsutbildningen först när de tillträtt en sådan roll anser stadsledningskontoret skulle få negativa konsekvenser, både för rektors möjlighet att leda sin egen skola, men också för möjligheterna att tillgodogöra sig och genomföra utbildningen.

I Stockholms stad är det regel snarare än undantag att de rektorer som tillträder en tjänst som rektor i stadens grund- och gymnasieskolor har genomgått rektorsutbildningen, antingen under tiden som skolledare vid en annan huvudman eller under den tid rektorn varit biträdande rektor i någon av stadens skolor.

Avslutningsvis vill stadsledningskontoret föra fram att ett sådant förslag som presenteras i kapitel 7.1.9 är otillräckligt i fråga om hur de två utbildningarna ska förhålla sig till varandra. Kommer det vara möjligt att tillgodogöra sig delar av nationella professionsprogrammet specifikt för biträdande rektor eller annan personal med ledningsuppgifter om individen sedan väljer att gå rektorsprogrammet? En sådan komplettering av förslaget krävs för att förslaget ska anses fullständigt.

7.1.10 Rektorer och lärare verksamma inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ska också ha tillgång till professionsprogrammet

Stadsledningskontoret lämnar förslaget utan synpunkt.

7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget

7.1.12 Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget.

7.2 Utredningens bedömningar

7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning.

7.2.2 Ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister bör upprättas

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning.

Stadsledningskontoret vill framhålla vikten av att administreringen av ett sådant register bör utformas så att det, så långt som det är möjligt, medför lite administrativt arbete för rektorer. I detta övervägande måste en bedömning göras avseende vilka uppgifter som ska tillföras ett sådant register för att det ska vara tillräckligt heltäckande. Samtidigt får uppgifterna inte vara mer omfattande än vad som kan anses skäligt att avsätta resurser för huvudman och rektor att ta fram. Detta för att inte ytterligare administrativa uppgifter ska tillkomma på rektor.

7.2.3 Det finns behov av nationella interoperabla system för skolväsendet

Stadsledningskontoret lämnar bedömningen utan synpunkt.

7.2.4 Rektorer behöver adekvat kompetens för att leda och samordna elevhälsoarbetet

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning.

7.2.5 Meriteringsnivåer för rektorer bör utredas

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning.

7.2.6 Insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning.

7.2.7 Incitamenten för att få rektorer att vilja arbeta på skolor med stora utmaningar bör stärkas

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning.

8. Konsekvenser av förslagen

Utredningen gör bedömningen att de kostnader som genereras av utredningens förslag bedöms vara rimliga i relation till de nyttor på kort och lång sikt som förslagen förväntas bidra till (kapitel 8.6 och 8.10). Stadsledningskontoret vill föra fram att det utifrån förslagen och innan en djupare analys genomförts inte är möjligt att uppskatta kostnaderna av aktuellt förslag. Stadsledningskontoret lämnar därför utredningens bedömning om rimligheten i kostnader utan synpunkt i detta skede. Att kostnader kommer att uppstå för huvudman och enskilda verksamheter om utredningens förslag genomförs står däremot klart.

Stadsledningskontoret delar inte utredningens bedömning i kapitel 8.7.2 att inskränkningen på det kommunala självstyret, som skulle bli effekten av utredningens förslag, kan motiveras utifrån förväntningarna i utredningens direktiv och den problembild som framkommit under utredningens arbete angående rektorers förutsättningar. Stadsledningskontoret har i sitt yttrande fört fram bakgrunden till sitt ställningstagande i frågan.

Utredningen har gjort en konsekvensanalys rörande barn och barns rättigheter, jämställdhet och personer med funktionsnedsättning i kapitel 8.8 och 8.11. Stadsledningskontoret delar utredarnas bedömning om att förslagen kan ha en viss positiv effekt inom dessa områden, då förslagen indirekt kan ha viss påverkan.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 april 2026 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalade av Christina Tufvesson (L), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Betänkandet beskriver förtjänstfullt de komplexa uppdrag och utmaningar som rektorsrollen och skolväsendet har. Utredningen lämnar ett flertal förslag som avser att förbättra förutsättningarna för rektorer att genomföra sitt uppdrag.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i stort betänkandets förslag. Däremot är det några förslag som förvaltningen inte delar med utredningen.

Förvaltningen avstyrker att rektors pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen. Det riskerar att inte bli tillräckligt dynamiskt. Utredningens alternativa förslag att Skolverket ges i uppdrag att utforma stödmaterial och rekommendationer ser däremot förvaltningen positivt på.

Förvaltningen avstyrker även det nya skärpta behörighetskravet för rektorer och menar att det snävar in urvalet på ett olyckligt sätt. Det leder inte till att i framtiden kunna få fler kvalificerade rektorer med bredare perspektiv på verksamheten.

Ställningstaganden

Arbetsmarknadsförvaltningen vill särskilt uppmärksamma nedanstående förslag ur betänkandet.

7.1.1 Rektors pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Förvaltningen avstyrker förslaget.

En definition i lagtext riskerar att inte bli tillräckligt dynamisk och samtidigt för övergripande och abstrakt. Däremot ställer sig förvaltningen positiv till utredningens alternativa förslag (kapitel 8) om att istället ge Skolverket i uppdrag att utforma stödmaterial och rekommendationer om innebörden av ledarskap och hur det ska värnas.

7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Förvaltningen instämmer i huvudsak till förslaget men anser att det blir otydligt hur det kan definieras, då förutsättningar ser väldigt olika ut mellan olika huvudmän.

7.1.3 Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet.

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Det är angeläget och välkommet att huvudmannens ansvar för att säkerställa förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap blir tydligare.

7.1.4 Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Förvaltningen avstyrker delvis förslaget då innebörden är oklar och det behöver förtydligas vad som menas med inre organisation. Förvaltningen föreslår istället att utredningens alternativa lösning (kapitel 8) om att ge Skolverket i uppdrag att inom ramen för stödmaterial beskriva hur huvudmannen kan organisera skolverksamheten på ett framgångsrikt sätt, kan vara en mer dynamisk väg.

7.1.5 Rektors pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Att behörighetskraven skärps till endast lärarexamen snävar in urvalet på ett olyckligt sätt. Det finns stor risk att behörighetskravet exkluderar personer med adekvata kompetenser. Att vara rektor är ett väsentligt annat uppdrag än att vara lärare, vilket inte per automatik gör lärarutbildningen till den rätta utbildningsvägen. Yrkesrollen med dess kunskaper, kompetenser och färdigheter kan förvärfvas på annat sätt än en specifik yrkesexamen. Pedagogisk ledarskap återfinns i ett flertal yrkesroller. I rektorsrollen ingår, som utredningen beskriver, väsentliga andra komplexa uppdrag som ställer höga krav på generellt goda ledaregenskaper och som även inkluderar andra viktiga kompetenser som förknippas med yrkesrollen.

Det krävs, som utredningen beskriver, djupgående kunskaper om skol- och utbildningssystemet men här menar förvaltningen att förslaget behöver utmynna i ett bredare utbud av skolprofessioner för att i framtiden kunna få fler kvalificerade rektorer med mer varierande perspektiv på verksamheten.

Förvaltningen instämmer i uppfattningen om att högskoleutbildning eller motsvarande kvalifikation bör vara lägsta formella utbildningsnivå.

7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Förvaltningen instämmer i förslaget och välkomnar att ett kvalitetsarbete görs kring rektorsutbildningar.

7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Däremot kan de övergångsbestämmelser som utredningen föreslår riskera att förslaget får en begränsad betydelse. Ett alternativ skulle istället kunna vara att huvudmännen får längre tid på sig att genomföra förändringen.

7.1.12 Behörighetskrav om en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Förvaltningen tillstyrker förslaget som innebär att staten bör ta större ansvar för att skolväsendet tillförs tillräckliga resurser och att resurserna går till avsett ändamål.

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 april 2026 följande.

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter och förslag Betänkandet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4) är något som berör förskolan i hög grad. Förskoleförvaltningen anser att utredningen är relevant för förskolans organisation samt att den bidrar till förbättrade förutsättningar för rektor i förskolan.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag men ser att förslagen kan komma att påverka stadsdelsförvaltningarnas organisation av förskola.

Förvaltningen instämmer vidare i utredningens bedömning att det i förskolan finns behov av en definition av rektorns pedagogiska ledarskap då det idag inte är tydligt framskrivet vad det pedagogiska ledarskapet innebär.

Förvaltningen uppfattar dock förslaget om att rektors ansvarsområde inte bör vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet kommer att påverka stadsdelsförvaltningarnas nuvarande organisation av förskola. Detta gäller även för förslaget att rektorns pedagogiska ledarskap inte ska vara möjligt att delegera i sin helhet.

Förvaltningen vill avslutningsvis särskilt lyfta att då personalansvaret inte kommer att vara möjligt att delegera till biträdande rektor så kommer också detta att påverka stadsdelsförvaltningars ledningsorganisation för förskola.

Yttrande till 7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det i förskolan finns ett behov av en definition av rektorns pedagogiska ledarskap. Förvaltningen bedömer att förslagets definition av pedagogiskt ledarskap lämpar sig väl för förskolans verksamhet och menar att ett ledarskap i nära och direkt relation till undervisningen är att föredra.

Yttrande till 7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning. Med en definition av det pedagogiska ledarskapet där ledarskapet ska vara i nära och direkt relation till undervisningen kan inte ansvarsområdet vara så stort att rektor inte har förutsättningar för detta. Förslaget kommer därmed att innebära konsekvenser för de stadsdelsförvaltningar i Stockholm stad som i nuläget har valt en organisation med stora ansvarsområden för rektorerna.

Yttrande till 7.1.3 Rektor ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

En viktig aspekt av rektorers förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet är i vilken utsträckning rektorer ges stöd av huvudmannen. Förskoleförvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det är viktigt att rektor får det stöd som behövs för att rektor ska kunna genomföra sitt uppdrag.

Yttrande till 7.1.4 Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Enligt utredningen är ledningsstöd i form av biträdande rektorer en del av rektorns inre organisation och att det därför ska vara rektorn som tar beslut om att en biträdande rektor eller annat ledningsstöd ska ingå i den inre organisationen. Förskoleförvaltningen har i sak inga synpunkter på förslaget utan instämmer i utredningens bild av var mandatet bör ligga. Förvaltningen vill dock särskilt lyfta att då personalansvaret inte kommer att vara möjligt att delegera till biträdande rektor så kommer detta att påverka stadsdelsförvaltningars ledningsorganisation för förskola.

Yttrande till 7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Utifrån definitionen av det pedagogiska ledarskapet instämmer förvaltningen i att rektors ledarskap inte bör vara möjligt att delegera i sin helhet. Flera stadsdelsförvaltningar i Stockholm har valt en organisation med rektorer som fungerar som områdeschefer med ansvar för flera förskoleenheter och biträdande rektorer. Utifrån utredningens definition av det pedagogiska ledarskapet ställer sig förvaltningen tveksam till att en sådan organisation kan betraktas som förenlig med definitionen. Om det fattas beslut om förslaget kommer det att innebära att flera stadsdelsförvaltningar behöver förändra ledningsorganisationen för förskola.

Yttrande till 7.1.6 Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen

Förvaltningen ser det som positivt att Skolverket stöttar huvudmän i detta uppdrag. Stödet bör inkludera relevant forskning inom området och att myndigheten bör sträva efter att sprida goda exempel som huvudmännen kan inspireras av. Förvaltningen vill betona vikten av att ett sådant stödmaterial tar hänsyn till de olika skolformernas förutsättningar och behov. Förskoleförvaltningen menar att ett gemensamt stödmaterial för alla skolformer riskerar bli alltför generellt och riskerar att bli icke relevant för förskolan.

Yttrande till 7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Förvaltningen ställer sig positiv till att de nya behörighetskraven föreslås innebära att endast den som har en lärarexamen, eller tidigare varit rektor och genomfört den särskilda befattningsutbildningen i enlighet med 12 §, ska få anställas som rektor. Förvaltningen instämmer i att en avgörande förutsättning för en framgångsrik förskola är skickliga rektorer. För att klara av rektorsrollens omfattande och komplexa uppdrag behöver rektorn besitta den kompetens och de kunskaper som uppdraget kräver.

Yttrande till 7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Förvaltningen instämmer i att ett godkänt resultat bör vara ett krav för att tillgodoräkna sig befattningsutbildningen för rektorer.

Yttrande till 7.1.9 Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter

Förvaltningen ställer sig positiv till att den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras endast för rektorer. Förvaltningen anser att utbildningen för biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter som ska omfatta 15 högskolepoäng och ge kunskaper om ledarskap, skoljuridik och systematiskt kvalitetsarbete kommer att vara tillräcklig. Att denna utbildning dessutom bör genomföras under två terminer kommer att underlätta för många huvudmän och rektorer och möjliggöra för annan personal med ledningsuppgifter att gå utbildningen.

Yttrande till 7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Förvaltningen har i sak inga synpunkter på förslaget eftersom detta är ovanligt förekommande i Stockholm stads kommunala verksamheter. Att det däremot kan påverka de mindre enskilda huvudmännen ser förvaltningen men anser att detta tas hänsyn till i övergångsbestämmelserna.

Yttrande till 7.1.12 Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

Förskoleförvaltningen instämmer i utredningens bedömning att det är angeläget att den som utses till skolchef har rätt förutsättningar, givet skolchefens viktiga funktion, och att endast den som har en högskoleexamen få utses till skolchef. Vidare anser förvaltningen att befattningsutbildningen som omfattar 15 högskolepoäng och ska genomföras under tre terminer bör vara genomförbart i Stockholm.

Yttrande till 7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Förskoleförvaltningen bedömer att förändringen från statsbidrag till generell statlig finansiering skulle underlätta administrationen i allmänhet. Dock innebär förändringen att fördelningen av resurser utifrån de områden staten styrt mot med hjälp av statsbidragen behöver beaktas. Det gäller särskilt i fråga om statsbidrag där huvudmannen ansökt om statsbidraget. Förändringen skulle även innebära att vissa områden som statsbidragen krävt uppföljning av riskerar att försvinna. En sådan kvalitetsuppföljning skulle då behöva utvecklas och ingå i det systematiska kvalitetsarbetet vilket således skulle påverka stadsdelsförvaltningarna.

Yttrande till 7.2.2 Ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister bör upprättas

Förvaltningen ser positivt på upprättandet av ett komplett huvudmanna- och skolregister då det idag inte finns uppgifter om förskolor i registret. Ett komplett register skulle vara angeläget även för förskoleförvaltningen för tillgång till vederhäftiga underlag för sina analyser.

Yttrande till 7.2.3 Det finns behov av nationella interoperabla system för skolväsendet

Förskoleförvaltningen instämmer i utredningens bedömning om behovet av interoperabla digitala system. Att skolväsendet får tillgång till standardiserade och interoperabla administrativa system som fyller skolväsendets behov är en viktig

förutsättning för en tidsoch kostnadseffektiv administrativ hantering. Därigenom kan också rektorers administrativa börda minskas och tid för det pedagogiska ledarskapet frigöras. Gemensamma tekniska standarder skulle även underlätta för förvaltningens arbete med statistik, analys och beslutsunderlag.

Yttrande till 7.2.5 Meriteringsnivåer för rektorer bör utredas

Förvaltningen instämmer i utredningens bedömning att om lärare kan meritera sig är det rimligt att även rektorer ska kunna göra det. Förvaltningen välkomnar ett förslag som får rektorer att vilja kompetensutveckla sig och stanna kvar i yrket.

Yttrande till 7.2.6 Insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas

förskoleförvaltningen har i sak inga synpunkter på förslaget utan instämmer i utredningens bild av att professionsprogrammet bör struktureras så att det skapar fördjupning och breddning av rektorns kompetens.

Sammantaget är förskoleförvaltningen i huvudsak positiv till utredningens förslag och välkomnar att förskolan har inkluderats i utredningen. Förvaltningen ser dock att förslagen som utredningen pekar på, i de fall kommunen vid bestämmelsernas ikraftträdande inte har organiserat verksamheten på ett sätt som är förenligt med dessa uttryckliga krav, kommer att medföra ökade kostnader för stadsdelsförvaltningarna.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2026 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar i flera delar utredarens bedömningar och tillstyrker merparten av förslagen som syftar till att stärka rektorers pedagogiska ledarskap, förbättra kompetensförsörjningen och utveckla nationella stödstrukturer. Förvaltningen avstyrker de förslag som förvaltningen bedömer skulle verka i motsatt riktning, dvs. istället försvåra rektorns förutsättningar att utöva sitt uppdrag.

Förvaltningen avstyrker förslaget om att befattningsutbildningen ska reserveras för rektorer (rubrik 7.1.9). Att frånta biträdande rektorer möjligheten att genomgå den statliga befattningsutbildningen skulle få betydande negativa konsekvenser för skolans ledningskapacitet, kontinuitet vid vikariat, kompetensförsörjningen av rektorer och rektorsomsättning. Nya rektorers förutsättningar att verka i rollen som rektor skulle försämrats och möjligheterna att tillgodogöra sig utbildningen försämrats.

Förvaltningen ser därför att förslaget inte bör genomföras. Biträdande rektorer bör även fortsättningsvis ges tillträde till rektorsprogrammet.

Förvaltningen avstyrker även förslaget skriva in i skollagen att rektor ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen (rubrik 7.1.4). Förslaget skulle, så som det är utformat, paradoxalt nog i stället försvåra huvudmannens och rektorerna möjligheter att skapa en ledningsorganisation som avlastar rektor i rektorsuppdraget.

Förvaltningen kommenterar också de bedömningar som görs i kapitel 8.

Förvaltningen delar utredarens bedömningar i flera delar, men ser att de flesta områden som lyfts behöver utredas vidare om de ska genomföras.

Ställningstaganden

Förvaltningen redovisas förslag till ställningstaganden utifrån utredningens dispositionen i kapitel 7 och kapitel 8 där förslag och bedömningar presenteras.

7.1 Utredningens förslag

7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Förvaltningen tillstyrker förslaget, men förslaget till lagtext behöver ses över.

Förvaltningen ställer sig positiv till att det införs en definition av pedagogiskt ledarskap. Den formulering som föreslås att föras in i lagtexten behöver dock ses över språkligt. Förslagsvis används i stället skrivningar som liknar den beskrivning i punktform som finns på sida 223 i utredningen. Punkterna är betydligt lättare att ta till sig än den mening som föreslås föras in i lagtexten.

7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förvaltningen delar intentionen i förslaget, dvs. att huvudmannen behöver ta ställning till rektors förutsättningar att leda verksamheter och utöva ett pedagogiskt ledarskap.

Utredningen för olika resonemang om vad förslaget innebär när det gäller storleken på en skolenhet. Förvaltningen vill i sammanhanget poängtera att det inte finns någon enkel relation mellan antalet elever eller anställda på en skola och möjligheterna för rektor att bedriva ett pedagogiskt ledarskap. En större verksamhet kan samla och styra stödresurser på sätt som inte är möjligt i mindre verksamheter. Det skapar förutsättningar att bedriva pedagogiskt ledarskap även i en förhållandevis stor organisation. Förvaltningen ser att det är huvudmannens ansvar att rektorsuppdraget blir hanterbart för såväl små som stora verksamheter.

7.1.3 Rektor ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förvaltningen har inga invändningar till att det görs förtydliganden i skollagen med innebörden att huvudmannen ska ges förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap.

7.1.4 Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Förvaltningen avstyrker förslaget i sin nuvarande form.

Förvaltningen delar utredarnas bedömning kring motiven till förslaget, dvs. att rektor bör ha ett avgörande inflytande över hur skolans ledningsstöd ska se ut. Det förslag som utredaren har tagit fram behöver dock utredas och utvecklas innan det kan genomföras.

Förslaget skulle, enligt utredarens egen bedömning, få långtgående negativa konsekvenser för rektorer inom det kommunala skolväsendet. Utredarna skriver (s.231) enligt nedan (vår kursivering):

”En rektors personalansvar följer inte av bestämmelser i skollagen. Rektorns personalansvar, i de fall rektorn har ett sådant ansvar, har i stället delegerats från huvudmannen (se avsnitt 4.7.1 och 7.1.3). Om huvudmannen är kommunal kan detta ansvar inte delegeras vidare, eftersom de beslut som har delegerats till rektorn med stöd av kommunallagen inte i sin tur kan delegeras. Däremot kan huvudmannen i nuläget delegera beslut direkt till en biträdande rektor. Utredningen lämnar dock förslag som innebär att rektorn beslutar om att utse biträdande rektorer och annat ledningsstöd (avsnitt 7.1.4). *Om förslaget genomförs kan beslut inte längre delegeras från huvudmannen till en biträdande rektor.* Av detta följer att rektorn inte kan delegera personalansvaret till en biträdande rektor.”

Utredarna bedömer alltså att rektorer för kommunala skolor skulle, om de har personalansvar, behöva ha personalansvar för samtliga medarbetare på skolan. För Stockholm stads kommunala grund- och gymnasieskolor så skulle det innebära att förvaltningens rektorer skulle bli personalansvarig chef för i genomsnitt 100 medarbetare och i några fall upp mot närmare 200 medarbetare (idag är personalansvaret fördelat mellan rektor, biträdande rektor, administrativ chef och i vissa fall en kökschef). Detta är naturligtvis inte rimligt, varken för rektor eller ur ett medarbetarperspektiv och skulle motverka syftet med de förslag som utredningen har tagit fram. Det är inte heller rimligt att en kommunal skolas storlek ska vara avhängd av hur många medarbetare en rektor rimligen kan ha direkt personalansvar för.

Förvaltningen vill i sammanhanget poängtera att förvaltningen inte delar utredarnas långtgående tolkning av vad det föreslagna tillägget i skollagen skulle innebära för nämndens möjlighet att delegera beslutanderätt till en tjänsteman underställd rektor. Den typen av skrivning som föreslås är, som förvaltningen tolkar den, i stället utformad som en princip som huvudmannen är ålagd att beakta och förhålla sig till i

styrningen och organiseringen av skolverksamheten, till exempel när beslutsbefogenhet fördelas i delegationsordning, styrdokument och val av organisation. Begränsningar i nämndens möjligheter att delegera sin beslutanderätt bör istället vara tydligt uttryckta tydligt i lag (jmf. kommunallagen 8 kap § 38 p.5).

Förvaltningen ser också att andra delar av förslaget inte är ordentligt genomlysta. En skolas stödstrukturer kan bestå av stöd från huvudmannen eller genom att stödstrukturer byggs upp på skolan. I Stockholm stads kommunala skolor har skolor en administrativ chef (eller motsvarande funktion) som ger rektor stöd i det administrativa arbetet och i de flesta fall också är chef för skolans administration och kök. I och med att den här funktionen finns på alla skolor så kan huvudmannen rikta information, kompetensutveckling mm. inom det administrativa området (t ex arkiv/registratur, ekonomi, IT, mm) direkt till andra funktioner på skolan än rektor. Detta frigör resurser för rektor för att fokusera på andra ledningsuppgifter så som det pedagogiska ledarskapet. Förvaltningen menar att det är rationellt att huvudmannen kan besluta om att vissa stödstrukturer (t ex en administrativ chef) ska finnas på alla skolor.

7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förslaget innebär ett förtydligande om rektor har det yttersta ansvaret kvaliteten i undervisningen på skolan. Förändringen innebär, som förvaltningen tolkar den, inte någon förändring i sak mot vad som redan gäller idag.

7.1.6 Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Förvaltningen har inga invändningar mot att det görs ett tillägg. I sak innebär, som förvaltningen tolkar det, tillägget inte någon förändring jämfört med vad som redan gäller. Dagens skrivning om att utbildningen ska vara ”genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen” torde inte kunna tolkas på annat sätt än som att utbildningen ska ha slutförts med godkänt resultat.

7.1.9 Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter

Förvaltningen avstyrker förslaget.

Förvaltningen anser att uppdraget som ny rektor, med sin komplexitet och omfattning, kräver fullt fokus på det nya uppdraget. Det finns en således en tydlig fördel att rektor redan har genomfört rektorsutbildningen och därmed tillträder uppdraget med den kompetens som krävs för att fullt ut verka som rektor. Att nya rektorer i regel ska genomgå rektorsutbildningen under sina första år skulle få negativa konsekvenser, både för rektors möjlighet att leda sin egen skola, men också för möjligheterna att tillgodogöra sig och genomföra utbildningen. I Stockholm stad är det regel snarare än undantag att de rektorer som tillträder en tjänst som rektor har genomgått rektorsutbildningen, antingen under tiden som skolledare vid en annan huvudman eller under den tid rektorn varit biträdande rektor i någon av förvaltningens skolor.

Förvaltningen anser därför att det är viktigt att biträdande rektorer fortsatt ska ges möjlighet att genomgå rektorsprogrammet. Utbildningen stärker också biträdande rektors kompetens och höjer den samlade laddningskapaciteten inom skolorna och därmed stödet till rektor. Möjligheten att gå rektorsprogrammet är professionshöjande och bidrar till att stärka yrkesrollen. Att ta bort den möjligheten för de biträdande rektorerna riskerar att öka omsättningen av biträdande rektorer och försvåra rekryteringen av rektorer. Rektorsprogrammet bygger också upp värdefulla kollegiala nätverk, vilka riskerar att gå förlorade om biträdande rektorer hänvisas till separat utbildning.

Förvaltningen ser också en risk för ökad rektorsomsättning då biträdande rektor inte får förutsättningar för att utgöra ett stöd till rektor. Det gäller särskilt rektorer som är nya i rektorsrollen där stödet från biträdande rektorer kan vara avgörande.

7.1.10 Rektorer och lärare verksamma inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ska också ha tillgång till professionsprogrammet

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Förvaltningen har inte några synpunkter på förslaget.

7.1.12 Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

7.2 Utredningens bedömningar

7.2.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering

Förvaltningen delar utredarens bedömning av att staten behöver ta ansvar för skolans finansiering.

Finansieringen bör ske i form av generella statsbidrag snarare än genom riktade statsbidrag. Riktade statsbidrag bidrar till kortsiktighet i kring beslut om prioriteringar, osäkerhet kring finansiering och omfattande administration.

7.2.2 Ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister bör upprättas

Förvaltningen har inga invändningar mot att utveckla skolenhetsregistret så att registret innehåller uppgift om skolchef och uppgifter om när rektor börjar och slutar ett rektorsuppdrag. Det är dock oklart var ”komplett” betyder i sammanhanget då mängden uppgifter som potentiellt skulle kunna tillföras ett sådant register är omfattande. Utformningen av ett skolenhetsregister skulle således behöva utredas vidare.

7.2.3 Det finns behov av nationella interoperabla system för skolväsendet

Förvaltningen delar utredarnas bedömning om att det finns utvecklingsbehov kring den nationella IT-infrastrukturen för skolan.

7.2.4 Rektorer behöver adekvat kompetens för att leda och samordna elevhälsoarbetet

Förvaltningen delar utredarnas bedömning om att befattningsutbildningen för rektorer även bör behandla ledning av elevhälsoarbete.

7.2.5 Meriteringsnivåer för rektorer bör utredas

Förvaltningen har inga invändningar mot att frågan utreds närmare. Man bör dock avvakta utfallet och kommande utvärderingar av införandet av meriteringsnivåer för lärarprofessionen innan man från statens sida går vidare med att införa meriteringsnivåer för ytterligare professioner inom skolväsendet.

7.2.6 Insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas

Förvaltningen delar utredarens bedömning.

7.2.7 Incitamenten för att få rektorer att vilja arbeta på skolor med stora utmaningar bör stärkas

Förvaltningen delar utredarens bedömning om att såväl staden som huvudmännen har ett ansvar för få rektorer att vilja arbeta på skolor med stora utmaningar.

Förvaltningen följer kontinuerligt personal- och rektorsomsättningen på förvaltningens skolor. Det är i Stockholm stad ingen avgörande skillnad i personalomsättning mellan skolor i utmanande områden och i skolor med mindre utmanande socioekonomiska förutsättningar. Det gäller för såväl medarbetare som rektorer.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande av Christina Tufvesson (L)

När det gäller behörighetskravet är det normalt i stora delar av världen att rektorer just är lärare. I det engelska skolsystemet heter rektorsrollen till och med "Head teacher". För förskolan och grundskolan har detta ett stort värde då rektorer som varit lärare har lättare att kommunicera med och förstå lärare, speciallärare och elevhälsoteam i deras arbete med att komma till bukt med elevernas lässvårigheter och matematikutmaningar.

I gymnasieskolan kan situationen på exempelvis yrkesprogrammen förhålla sig något annorlunda. Ett exempel är Sjömansskolan, där det snarast kan vara en fördel med sjöbefälsutbildning istället.

I vuxenutbildning kan bakgrund från näringsliv och erfarenheter om hur arbetsmarknaden fungerar vara väl så viktigt som en lärarexamen. Där har inte heller rektor samma centrala funktion för elevhälsa och insatser med särskilt stöd. Kravet bör således kunna vara mer flexibelt här.

Gällande det pedagogiska ledarskapet bör det formuleras en nivådefinition av det pedagogiska ledarskapet som rektor förväntas uppfylla, men därutöver bör stor frihet råda utifrån den lokala skolans behov.

En av de viktigaste förutsättningarna för att rektorer ska kunna ägna sig åt pedagogiskt ledarskap är att de kan avlastas administration och ansvar för till exempel egenkontrollprogram i kök, systematisk brandskydds- och arbetsmiljöarbete. Det är även viktigt att rektor får ett gediget stöd från huvudmannen i ekonomiska, juridiska och HR-relaterade ärenden.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L)

En av de viktigaste förutsättningarna för att rektorer ska kunna ägna sig åt pedagogiskt ledarskap är att de kan avlastas administration och ansvar för till exempel egenkontrollprogram i kök, systematisk brandskydds- och arbetsmiljöarbete. Det är även viktigt att rektor får ett gediget stöd från huvudmannen i ekonomiska, juridiska och HR-relaterade ärenden.